

Dopisi morajo biti frankirani, podpisani in opremljeni s štampiljko dotič. organizacije

Časopis prejemajo le člani strok. organizacij, ki so priložene strok. komisiji za Slovenijo, in sicer brezplačno

DELAVEC

STROKOVNI ČASOPIS

V organizaciji je moč.
Kolikor moči — toliko pravice

— Izhaja 25 v mesecu. —

Uredništvo in uprava:
Ljubljana, poštni predal 290

Čekovni račun št. 13.562

Telefon interurban št. 3478

Rokopisi se ne vračajo.

Leto XXVII

V Ljubljani, dne 25. oktobra 1940

Štev. 10

Vloga kritike v delavskem strokovnem gibanju

Francoski pregovor pravi, da je družba človeka, ki vse odobrava, dolgočasna.

Tudi mi bi rekli, ne samo, da je taka družba dolgočasna, ampak tudi neprijetna. Zakaj oni, ki vse odobrava, je ali priliznjencec ali kukavica, slabič brez svojega jaz, ali pa duševno omejen. In tako je v enem kakor drugem primeru družba takih dolgočasna in neprijetna.

Človek je misleče bitje. On živi v danih razmerah in v danem okolju. Razmere in okolje, v katerih živi, mora, če hoče ali ne, opazovati. Te mu puščajo utiske. Utiski se zbirajo in razvrščajo, da se ustvarjajo iz njih človeški sklepi o svojem položaju in o svojih nalogah.

Kot misleče bitje ima normalen človek prirodno potrebo, da svoja opazovanja in svoje sklepe pove tudi drugim. Koliko plemenitih ljudi je plačalo z glavo, ker niso mogli zamolčati in v sebi zadržati iskro spoznanja, ki so vzplamtele v spoznavanju okolja in razmer.

Nagon, da človek tudi za ceno glave pove svoji okolici, kaj je videl in do kakšnih sklepov je prišel, je instinktiven in nepremagljiv zato, ker je človek socialno bitje in teži vedno po napredku. Ta težnja more imeti čisto individualna obeležja; ali kadar tisoči in tisoči individijev ustvarjajo napredek, tedaj je to, koncem koncev vendarle napredek družabne celine, ki ni nič drugega kakor vsota mnogobrojnih edinic.

Instinktiven je in pradaven pri vseh živih bitjih respekt pred silami in veličino elementov narave; vsa se trudijo, da se pred njimi čimbolj zaščitijo in da se čimbolj osamosvojijo in osigurajo za svojo ohranitev. Instinktivna in nagonska je istotako tudi borba v krogu družbe glede razdelitve onega, kar je naroda dala ali so si drugi osvojili z namenom materialnega uživanja.

Zoločna borba se vodi tako v živalskem svetu kakor tudi v človeški družbi. Pri ljudeh imamo delitev na družabne razrede, v stalen red, na katerega se budno pazi kot od boga danega.

Kdor kaj ima, drži in ne pusti drugega blizu. Delavci so en družabni razred, ki mora delati za druge, da more živeti. In od onega, kar zaslužijo, dobe delavci zase samo del, pogostoma nezadostni del za materialno eksistenco, in mnogo premalo, da bi imeli sredstva za socialno duhovno kulturo, do katere bi tudi morali imeti pravico.

Delavec je dolžan, da se briga sam zase. Prav star pregovor pravi: Pomagaj si sam, pa ti bo tudi bog pomagal.

Delavec je dolžan, da se seznanja z razmerami, ki ga obkoljujejo, da pride do sklepov in vzame inicijativo v svoje roke za svoje dobro.

To ni dolžnost samo onega delavca, marveč vsakega posameznika od njih, vseh skupaj.

Da to spoznajo, morajo razmišljati o tem. Da pridejo do pravih sklepov, morajo analizirati — se, najprej, v sebi in sami s seboj razgovarjati, sami s seboj diskutirati, raziskujoč vedno, ali so sklepi, do katerih so prišli pravi in dobri, ali jih je treba izpopolniti, menjati.

Razmotrivajoč ene in iste razmere in z istega položaja, morejo priti posamezniki tudi do različnih sklepov. Vzajemna izmenjava misli o skupnih vprašanjih pa pogloblja in oplojuje misel.

Vzajemna izmenjava misli ni nič drugega kakor vzajemna kritika pojmovanj, ki se pridobe v razmotrivanju.

Vzajemna izmenjava misli, ali vzajemna kritika naziranj je vedno koristna. Omogoča namreč, da se o vprašanju izkristalizira najboljšo naziranje in napravijo najboljši sklepi.

Prva etapa vzajemne izmenjave misli in vzajemne kritike se pojavi med delavci pri ustanavljanju delavskih strokovnih organizacij. Druga etapa vzajemne izmenjave misli ali vzajemne kritike glede naziranj imamo pri strokovnih akcijah o raznih predlaganih aktualnih nalogah. Kolikor je udeležba delavcev, članov strokovne organizacije, v izmenjavi misli in vzajemni kritiki naziranj aktivnejša in na višji stopnji, toliko je boljše za strokovno or-

ganizacijo, za članstvo, za delavce kot celoto.

Dobronamerna kritika oplojuje misel, oplemenjuje ljudi, daje vsestransko dobre rezultate.

Taka kritika je vedno dobra, vedno koristna.

Dobrodošla je upravam strokovnih organizacij. Lahko so v teh upravljeni vsi samo najpametnejši in najboljši med najboljšimi iz vrst članstva, ne morejo pa vsega vedeti. Več ljudi — kakor znano — več vidi in več ve. Zato stoje uprave strokovnega gibanja v posrednem in neposrednem stiku s članstvom organizacije, da morejo slišati in se okoristiti z dobronamerno kritiko svojega delovanja.

Ali imamo kritike in »kritike«? Ni vsaka »kritika« že kritika. Imamo mnogo tendenc, ki se skrivajo pod firmo kritike.

Naj navedem tri skupine takih »kritik«.

V prvo spadajo prikrite tendence razrednih nasprotnikov, v drugo prištevam strankarskopolitične tendence in v tretjo razne etične defekte.

1. Razredni nasprotniki. — Prej smo omenjali, da se imoviti družabni razredi trudijo, da ohranijo in povečajo svoje gospodarske in socialne privilegije. Zlasti delodajalci, ki stoje na nizki stopnji kulture, se trudijo kot del imovitega družabnega razreda, da ovirajo in onemogočajo delavsko organiziranje v strokovni organizaciji.

Razni so načini, po katerih hoče doseči ta cilj. Glavne skupine teh načinov so naslednje:

a) groba sila, ki se izraža v tem, da se odpusti iz podjetja vsako osebo, ki je organizirana, jo vpiše v črno listo organiziranih delavcev in nepriznavanje organizacije; b) korupcija, ki se vrši s poizkusi, da se inteligentnejšim delavcem dodeljujejo dobičkanosnejši položaji, da bi se odvrnili od dela v organizaciji. In končno: c) obrekovanje strokovne organizacije in vsega onega, kar je v njej, in vse to pod plaščem »dobrohotnosti« za delavce in njihovo organizacijo!

Ali je en delavec, ki ne bi bil morda tudi nezavestno postal žrtev »dobrohotne« kritike, ki je spretno znala najti obliko za lansiranje parol o »strokovni birokraciji«, »lenuharjih« in »nedelavcih«, ki »žro delavske pare« in »sede na delavskem hrbtu« itd., itd.

2. Strankarskopolitične tendence. — Druga skupina »kritičarjev« prihaja iz strankarsko političnih taborov, neglede na imena strank, katerim oni pripadajo. In prav pogostoma se dogodi tudi to, da predstavniki najrazličnejših političnih tendenc, ki se v javnosti strahovito pobijajo, v strokovni organizaciji soglašajo v isti »kritiki«, ki se izraža v najbolj destruktivnem (razbijaskem) delovanju.

Odkod in zakaj ta pojav?

Delavci v gospodarskih centrih štejejo mnogobrojno plast ljudi. Vsaka političnih strank želi, da jih pridobi zase kot svoje strankarje.

Strokovna organizacija se mora odločno braniti pred katerikoli strankarskopolitičnim zavladanjem, če želi, da ostane razredno predstavništvo delavcev ene določene gospodarske panoge. Tedaj, ko bi strokovna organizacija postala plen strankarskopolitičnih skupin, bi se pretvorila v bojišče političnih prepričanj in konec bi je bilo.

Treba je vedeti, da oni, ki prihajajo, da v strokovni organizaciji delajo kot agenti te ali one politične grupacije, ne prihajajo v javnost s pravim svojim ličjem, marveč z debelo krinko. Prikrivajo se spretno in »kritika« njihova je perfidno preračunana na uničevanje vsakršnega ugleda predvsem onih ljudi, ki so najizrazitejši nosilci strokovne razredne ideologije.

3. Moralni in etični defekti. — V zadnji skupini med »kritičarji« so razni moralni in etični defekti. To so bedne figure, ki so zrastle v malopridni okolici, katerim ni nič vzvišenega, nič svetega, nič lepega, nič dobrega in ne plemenitega. To so tipi, ki so vedno pripravljene, da obmečejo z blatom vse in vsakogar, svoje najsorodnejše in celo svojo mater... Take figure so nestrpnosti, ignoranti, pohujšljivci, obrekovalci. O najboljšem so pripravljene govoriti, da je najslabši, o najslabšem, da je najboljši; o najplemenitejšem, da je divjak in ubijalec, o najdostojnejšem, da je ničvrednež, o kristalno čistem, da je lopov itd., itd.!

Često se dogaja, da se v gotovih situacijah družijo vse tri vrste »kritičarjev«: tako oni, katerih »dobrohotne« parole inspirirajo najslabši delodajalci, kakor oni, ki imajo strankarskopolitične namene v strokovni organizaciji, ter oni z etičnimi defekti, da v skupni kampanji pod krinko »kritike« brezvestno napadajo vse one, ki branijo strokovno organizacijo pred napadalci od raznih strani in ki, obenem pod najtežjimi

okolščinami vodijo strokovno politiko v korist delavcev kot celote — pa tudi v korist »kritičarjev« samih.

Spričo kampanje »kritičarjev« se največkrat ustvarja v situacijah, v katerih vrši vodstvo vse konstruktivne napore, taka moralno nevzdržna, težka atmosfera, da se najboljši v organizaciji prično v zadregi izpraševati: če ne bi bilo najbolje, da pobegnejo iz nje...

Nedvomno je, da udejstvovanje »kritičarjev« zapusti svoje sledove. Nikakršno čudo. Delavci, člani organizacije, pridejo v organizacijo po svobodni volji. Pridejo, kadar jih doseže sindikalna propaganda in kadar jih uspe prepričati ter se v njih razvije gotovi idealizem.

Pomislite na razočaranje teh mladih članov organizacije, ko se jim ušesa polnijo prvič z razdiralno, destruktivno, polno osebnih momentov, celo žaljivo »kritiko« »kritičarjev«. Ti se poglobe v vprašanje: v kakšno družbo smo le prišli! Mnogi med njimi postanejo moralno omajani in zlomljeni. Na poti takega moralnega in duhovnega dviga v strokovni organizaciji se jim zdi, kakor da bi bili udarjeni z batom po glavi in omoteni. In zatrta morala, magari tudi pri samo enem delu članstva, pomeni oslabele strokovne organizacije. »Kritika« »kritičarjev« se zlasti takrat občuti težko, kadar je organizacija zaposlena z delom v tarifnih akcijah. Ta se pa redoma takrat najpogosteje in najbolj pojavlja. »Kritika« želi vedno takrat v kalnem ribariti, kadar so funkcionarji organizacije na vseh straneh zaposleni s posli, ki se morajo opraviti, da koristijo celoti članstva.

»Kritika« »kritičarjev« je redoma zlonamerna in neobjektivna. In največkrat je tudi osebna. Spominja na staro biblijsko primero, da vidi pezdur v očesu svojega brata, bruna v svojem pa ne. Po svojem rezultatu je taka kritika dobrodošla nasprotnikom delavcev, ker njihove strokovne organizacije slabi moralno ter fizično, ter s tem obenem krepi moč razrednih delavskih nasprotnikov.

Ali kdo in kako naj spozna dobrohotnega in koristnega kritičarja, ki ga vodijo v njegovem delu najplemeniteje in najboljše pobude, od »kritičarjev«, ki jih vodijo povsem devete tendence in ki niso največkrat, nič drugega kot slepo orodje — stroj — v tujih rokah?

Ljudi sodimo po delih. Besede so redoma pred deli, kot uvod v dela, kakor je izdelani načrt pred gradbo stavbe. Praktično delo je najboljša šola za vsakega kritičarja in »tudi-kritičarja«. V praktičnem delu po oni srbski poslovice, da ne pada sneg, da pomori svet, marveč, da vsaka zver pokaže svojo sled! — je greba stvarnost, izražena v vsakodnevnem poslovanju organizacije,

je korektiv za dobrohotno kritiko, ali tudi močna roka, ki strga krinko z lica nelojalne in destruktivne (razkrajalne) »kritike« zlonamernih, ki imajo v mislih eno in na jeziku drugo.

Dobrohotno kritiko v delavskem strokovnem gibanju je treba gojiti, ker je potrebna in koristna. Zakaj, dobra in poštena kritika je najboljše orožje proti destruktivni in razbijalni slabo tendenciozni »kritiki«.

Čim višje stoji jedro organizacije etično in moralno, toliko slabše bodo uspeli v organizaciji oni, ki mislijo, da je v strokovni organizaciji vse dovoljeno. Etično in duhovno visoko stoječe jedro organizacije ne dovoljuje, da se razvijajo pojmovanja po starem pravilu, da cilj posvečuje sredstvo.

V duhovno in etično vzgojnem jedru organizacije se ukorenini pojmovanje, da je delavsko strokovno gibanje ustanova s plemenitim cilji in da se plemenitim in vzvišenim ciljem ne more in ne sme služiti z nizkimi in umazanimi sredstvi.

V etično in duhovno visokostoječem strokovnem gibanju mora predvsem prodreti pojmovanje, da vzvišenim in plemenitim ciljem ne morejo služiti ljudje, ki so brez duhovne in moralne vrednosti. Z veliko pazljivostjo se mora zaradi tega paziti na vse one, ki imajo pogum, da v delavskem gibanju na vse strani in na vse in vsakogar mečejo na kupe blata, jih grdiijo in omalovažujejo.

Objektivna in dobrohotna kritika je vedno daleč od osebnostnih momentov. Zlasti pa še od omalovaževanja, blatenja in obrekovanja sodrugov, ki v skupnem gibanju delajo za skupne namene. Dobrohotni ljudje bodo vedno pokazali največje spoštovanje napram vsaki osebnosti in razumljivo napram sodrugom ohranili vedno lojalni, korekten, pa tudi iskren odnošaj, neglede na njihova naziranja glede tega ali onega konkretno postavljenega vprašanja ali nesoglasja v drugih vprašanjih. Dobrohotni ljudje vedno zahtevajo resnico in imajo naravno potrebo, da se jim dajo pojasnila tudi glede stvari, ki jih drugi presojuje drugače. Ljudje, ki se za uresničenje istih nalog vzajemno podpirajo, se vzajemno tudi izgrajujejo, duhovno poglobljujejo in po tej poti postanejo prijatelji ne pa neprijatelji. Po taki poti pokažemo ljudem, da jih cenimo, ne pa ignoriramo ali celo blatimo ali obrekujemo.

Potreba je stremeti za tem, da delavci s samoizobraževanjem in združevanjem dosežejo čim več duhovne in moralne vrednosti, da postanejo sposobni razlikovati dobro od zla, možno in nemožnega, koristno od škodljivega. Tedaj se bo v dobrohotni in plodni medsebojni izmenjavi misli — ali kritiki —

Švedija

Kako misli kulturni narod o sodobnih dogodkih

Mnogim se zdi, kakor da vojne tudi ni, ali da se je udeležujejo samo Nemčija, Italija in Anglija, in še te samo na eni točki, tam ob Kanalu. Kakor tudi v mnogih drugih, tako se tudi v vojnih stvareh naivnim ljudem ne more nič dopovedati, dokler jim ne zagrmi nad glavo. Spričo tega se morajo ljudje, ki gledajo dogodke z odprtimi očmi, bolj jeziti na nevedne somišljenike, kakor na zavestne nasprotnike.

Udeležba na vojni je lahko vojaška, lahko je gospodarska in lahko je samo političnodiplomatska. Če se gleda tako, potem ni države ne naroda na vsem svetu, ki bi se te vojne ne udeleževal. Resnično, samo do kraja topi svet more ostati ravnodušen napram zgodovinskemu dogodku, katerih priče smo!

Udeležba na tej vojni je mnogo širša in globlja, kakor običajno v vojaškem, gospodarskem in političnodiplomatskem oziru. Udeležba v tej vojni je predvsem duhovna. V tej vojni se duhovno udeležuje vsaka politična stranka in vsaka oseba, ki se kolikortoliko bavi s politikom. Še več, tako nekateri smatrajo tudi izid te vojne za najvišjo politiko, ki jo more kaka stranka ali človek doživeti.

Zato so parlamentarne volitve, ki so se vršile sredi septembra na Švedskem prvorazrednega pomena za ocenjevanje, kaj misli kulturni narod o sodobnih dogodkih. Švedija ima kralja, vendar je Švedija popolnoma demokratična in parlamentarna država. Vse stranke, od skrajne desnice do skrajne levice, imajo popolno svobodo delovanja, svobodo pisanja, govora, zborovanja in kandidiranja. In vse stranke so se udeležile volitev. In rezultat volitev je, da so socialni demokrati dobili absolutno večino mandatov od 230 — 134, dočim fašisti niso dobili niti enega poslanca, in komunisti 3, dva manj kolikor so jih imeli prej.

Treba pa je vedeti, da so na Švedskem socialni demokrati na oblasti že 12 let, da so torej bili na oblasti ves čas gospodarske krize. Niti eno in ne drugo od teh dveh kardinalnih dejstev pa ni omajalo švedskega naroda.

Švedske volitve dokazujejo, na narodi neglede, v kakšnem položaju se trenutno nahajajo, vse bolj razvijajo smisel in voljo, da svoje notranje in svoje zunanje odnose urejajo v duhu socialistične demokracije.

Jovo Jakšič.

med sodrugi zatrla zlohotna in škodljiva kritika, kakor se zatire plevel v plemenitem žitu, ki ga pazljivo negujemo.
Po Bogdanu Krekiću.

Objavili smo ta člančič s. Jova Jakšiča, da pokažemo, kako stanovitni so v svojem prepričanju švedski delavci in kmeti.

V vseh nordijskih državah so kmeti in delavci leta sodelovali v državnih upravnih ter vodili politiko, ki jo je

odobraval ves narod, kakor so dokazale zadnje parlamentarne volitve na Švedskem. Po vseh deželah smo okusili težko gospodarsko krizo. V nordijskih državah prave krize ni bilo. Vladna politika v teh deželah je odločno računala ves čas s socialnim in gospodarskim položajem delavca in kmeta ter s tem koristila narodu in pridobila ugled vzornega reda po vsem svetu.

Vajencu pripada odškodnina za delo

Pri nas se zavlačuje z odškodnino za delo, katera pripada vajencem in vajenkam že po enem letu učenja. Da bi morala posamezna združenja obrtnikov in trgovcev to že zdavnaj urediti, je samoumevno. Pri trgovcih je to vprašanje že nekoliko rešeno, pri ostalih obrtniških združenjih pa nočejo na noben način reševati ali vsaj pretresati tega vprašanja. Celjska združenja (nekdanja obrtna združenja) so takoj, ko je novi obrtni zakon stopil v veljavo, vpeljala učno dobo za vse stroke na štiri leta, čeprav so imela poprej pri raznih

obrtih za vajence samo učno dobo po tri leta ali pa po tri in pol leta. To pa vsled tega, ker so računali, da bodo morali vajencem plačevati po enem letu učenja odškodnino za delo vajencem in vajenkam. Sedaj pa je poteklo že 7 let toda nobena obrtna združenja nima glade odškodnine za delo vajencem določene plačila.

V tem pogledu bo morala banska uprava ugotoviti, koliko združenj je, ki se vsaj nekaj držijo predpisov po § 267 obrtnega zakona.

Premalo imamo vajeniških šol in tečajev

Pri nas premalo skrbimo za strokovno šolsko izobrazbo. Sam obrtni zakon v § 295 pod točko 1) pravi: V občinah, v katerih je najmanj 50 vajencev, skrbi banska uprava, da se osnujejo nadaljevalne strokovne šole za strokovno in praktično izobrazbo. Strokovne nadaljevalne šole se lahko osnujejo tudi za več občin. Strokovno nadaljevalno šolo morajo obiskovati vsi učenci. Točka 2). V kolikor ni drugega kritija, so občine dolžne vzdrževati strokovne nadaljevalne šole. Za njihovo vzdrževanje se uporablja sklad za podporo teh šol in podpora, ki jo določijo zbornica TOI, strokovna združenja in občine. V kolikor poedine nimajo dovolj sredstev za vzdrževanje teh šol, moreta dati potrebno pomoč iz svojih kreditov minister trgovine in industrije ter ban. Točka 4). Ako je v posameznih občinah več kot 25, a manj kot 50 učencev, se osnujejo po odobritvi bana, a v breme občine, posebni začasni strokovni tečaji.

Nov obrtni zakon je pa že od 9. marca 1932 leta v veljavi in glede šolstva za vajence daje take možnosti, da bi v naši banovini bilo prav majhno število vajencev in vajenk za časa učne dobe brez vajeniških šol ali bi vsaj obiskovali razne strokovne tečaje.

Naši javnosti je priporočati, da bi šolska upraviteljstva skušala s pomočjo občin, župnih uradov, obrtnih in trgovskih združenj ali njihovih raznih društev in sreskih načelnikov, že za to šolsko leto ustanoviti strokovne tečaje.

Slično je na ta način občina Stična z dvema drugima občinama, Št. Vid in Višnja gora za letos ustanovila novo vajeniško šolo, oziroma strokovni tečaj. Vsem vajencem, ki bodo letos obiskovali strokovni tečaj v Stični, je banska uprava privolila, da bodo absolventi letošnjega občasnega strokovnega tečaja lahko

vstopili v prihodnjem šolskem letu v II. razred strokovne nadaljevalne šole v Stični, ko se bo tečaj opustil in se ustanovila strokovna nadaljevalna šola.

Občini Višnja gora in Št. Vid pa bosta v svoj vsakokratni letni proračun za to potrebni znesek vstavljali in ga izplačevali šolskemu odboru strokovne nadaljevalne šole v Stični kot prispevek za kritje stroškov za imenovano šolo. Ampak sorazmerno s številom tamkajšnjih obrtniških in trgovskih vajencev in vajenk. Banska uprava pa bo dala po možnosti iz svojih sredstev, kakor vsem drugim strokovnim nadaljevalnim šolam, podporo tudi tečaju v Stični, odgovarjajočo številu učencev. Šolski odbor bo ob otvoritvi strokovnega tečaja zaprosil zbornico za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani za podporo. Obrtniško in trgovsko združenje ter njihova društva pa sta sklenila, da dasta večjo denarno pomoč in tako bodo z različnimi podporami prišli vajenci do prepotrebne vajeniške šole, kar ni bilo poprej mogoče nuditi vajencem v stičkem okraju vsa leta do letošnjega šolskega leta.

Upajmo, da bo tudi v drugih krajih ustanovljen še kakšen tečaj, kjer še nimajo strokovne šole in tečaja.

Strokovni nadaljevalni tečaji se lahko pričnejo s 1. novembrom vsako leto ali strokovne nadaljevalne šole se pa začnejo s 1. septembrom. Šole trajajo po 9 mesecev in tečaji po 7 mesecev. Poučuje se vsak teden po 8 ur. Telesno vzgojo po 2 uri na teden še povrh.

*Naj bo delavski tisk
tvoj vodnik!*

GOSPODARSKI VESTNIK

Zvišanje najnižjih mezd za trgovske pomočnike in pomožno osebje

Izšla je izredna izdaja »Službenega lista« z dne 17. oktobra, v katerem je objavljena odredba bana dravske banovine g. dr. Marka Natlačena o minimalnih mezdah za trgovsko in ostalo višje pomožno osebje. Odredba je bila podpisana dne 16. t. m.

Prinaša v primeri z doslej veljavno odredbo od 31. januarja 1939 predvsem povišanje minimalne mezde za trgovske pomočnike od 900 na 1150 din mesečno, nadalje za ostalo pomožno osebje od 1000 na 1300 din mesečne plače. Povišanje znaša torej za trgovske pomočnike 250 din ali 27,77 odst., za ostalo pomožno osebje pa 300 din ali 30 odst.

Nadalje je zvišana denarna vrednost hrane od 240 na 360 din mesečno, dočim je denarna vrednost stanovanja ostala neizpremenjena na 60 din mesečno.

Nadalje je izpremenjena v primeri s prejšnjo odredbo tudi določba o praktičantski dobi. Po prejšnji odredbi je bila zanje veljavna doba samo 3 mesece praktičiranja, po novem pa je ta doba podaljšana na 6 mesecev.

Končno je razlika v primeri s prejšnjo odredbo še v tem, da je prejšnja odredba stopila v veljavo z objavo, torej z 31. januarjem, sedaj pa stopi v veljavo šele 15. dan po objavi, to je 1. novembra 1940.

V ostalem je besedilo nove odredbe naslednje:

Člen 1. Določbe te odredbe veljajo za vsa industrijska, obrtna, trgovska, prometna, rudarska, gozdna, bančna, zavarovalna in tem podobna podjetja kakor tudi za gradbene in elektrotehnične obrate.

Za pomožno osebje državnih podjetij kakor tudi za pomožno osebje podjetij samoupravnih teles, čigar službeno razmerje je urejeno s statutom, ne veljajo določbe te odredbe.

Člen 2. Ta odredba določa minimalne mezde za pomožno osebje, ki je zaposleno v podjetjih in obratih iz čl. 1. te odredbe in opravlja pretežno trgovske ali višje netrgovske službe ali pisarniške posle in ki mu je ta redna zaposlitev glavni poklic.

Izveti so učenci (vajenci), volonterji, praktičanti, pomožno osebje, ki še ni staro 18 let, in pomožno osebje, ki se mu samo izjemoma poveri opravljanje trgovskih ali višjih netrgovskih ali pisarniških služb, ali ki opravlja pretežno podrejene posle.

Glede vajencev veljajo določila § 267. zakona o obratih.

Za volonterja v smislu te odredbe velja pomožna oseba iz čl. 2., odst. 1 te odredbe, ki je zaposlena prvenstveno in pretežno radi lastne koristi, t. j. radi izučitve.

Za praktičanta v smislu te odredbe velja v času prvih šestih mesecev službe pomožna oseba iz čl. 2., odst. 1 te odredbe, ki je zaposlena radi svoje strokovne izpopolnitve in priprave za nadaljnje službovanje pri dotičnem delodajalcu. V rok šestih mesecev se vsteva služba pri istem ali podobnem poslu na

drugem službenem mestu.

Pomožno osebje iz čl. 2., odst. 2 te odredbe, razen učencev in volonterjev, mora dobivati minimalno mezdo, kakršna je določena za ne-kvalificirane delavce ustrežajoče stroke.

Člen 3. Minimalna mezda znaša za trgovske pomočnike 1150 din mesečne plače, za ostalo pomožno osebje iz čl. 2., odst. 1 pa 1300 din mesečne plače.

Razsodba v mezdnem sporu stavbincev

Dne 11. oktobra se je sestal poseben razsodiščni odbor, ki je rešil mezdni spor v gradbeni stroki za Slovenijo tako-le:

V prvi draginjski razred se poleg dosedanjih krajev uvrste še kraji: Javornik, Celje, Bled, Trbovlje in kraji, ki štejejo nad 5000 prebivalcev.

V drugi draginjski razred se uvrste še: Novo mesto, Sevnica, Kočevje, Rogaška Slatina, Litija, Tezno, Studenci, Pobrežje, Košaki, Vrhnika, Rajhenburg, Ptuj ter vsa stavbna dela industrije v celjskem, dravogradskem, kamniškem, konjiškem, laškem, litijskem (levi breg Save), ljubljanskem, mariborskem (levi in desni breg), radovljiškem, slovenjgrajskem, škofjeloškem (spodnji del) srezu ter v krajih: Brežice, Krško, Laško.

Dosedanji IV. in V. draginjski razred se ukineta ter spadajo vsi drugi okraji in kraji v

Člen 4. Če opravlja pomožno osebje iz člena 2., odst. 1 te odredbe službo preko zakonitega delovnega časa, se minimalna mezda zviša sorazmerno s številom opravljenih nadur in za 50 odst. pribitek za nadure.

Člen 5. Pri preračunavanju službenih prejemkov v naravi se zaračuna vrednost hrane z din 360 mesečno, vrednost stanovanja pa z din 60 mesečno.

Člen 6. Ta odredba stopi v veljavo petnajsti dan po objavi v »Službenem listu kraljevske banske uprave dravske banovine.«

III. razred. V III. razred spadajo tudi vsa gradbena dela (izvzemši industrije) v vseh krajih, ki ne spadajo v I. in II. razred.

Novo mezde, ki stopijo v veljavo z 11. oktobrom 1940, znašajo: Za pomožne delavce nad 18 let v I. razr. 5.75, v II. 5.25, v III. 5 din. Kvalificirani delavci do 12 mesecev prakse prejmejo po razredih I.—III. od 6.50, 6 in 5.50 din. Po 12 mesecih prakse v razr. I.—III. 7.50, 7 in 6.25 din. — Za delavce mlajše od 18 let, pa veljajo sledeče mezde: V I. razredu din 4.25, v II. din 4 in v III. din 3.75.

Novo določene mezde veljajo tudi za vsa banovinska in državna javna dela. — Povišanje mezd ni doseglo nadej stavbincev in razen tega veljajo poviški šele od 11. oktobra za nazaj. — Kakršna organizacija in disciplina, tak je uspeh.

Draginja

Indeks Narodne banke za mesec september 1940, ki izkazuje pri cenah na malo sledeče spremembe:

V septembru 1939. leta indeks NB	87.9 točk
v maju 1940. leta indeks NB	112.7 točk
v juniju 1940. leta indeks NB	116.2 točk
v juliju 1940. leta indeks NB	115.6 točk
v avgustu 1940. leta indeks NB	121.8 točk
v septembru 1940. leta indeks NB	124.7 točk

podražitev napram septembru 1939 za 28,2%
podražitev napram septembru 1939 za 32,2%
podražitev napram septembru 1939 za 31,5%
podražitev napram septembru 1939 za 38,6%
podražitev napram septembru 1939 za 41,88%

Napram septembru 1939 se je dvignil indeks Narodne banke za cene na malo za 36,8 točk, kar odgovarja 41,8 odst. podražitvi.

Banovinski prehranjevalni zavod

Pri trgovinskem sodišču se je registriral Banovinski prehranjevalni zavod, ki je s tem začel poslovati. Predsednik zavoda je bivši minister Snoj, podpredsednik inž. Lambert Muri, prokura pa je bila podeljena g. Nagodetu.

Zavod posluje zaenkrat v banovinski palači v Knafleji ulici ter ima uradne ure od 8. do 12. in od 15. do 18. ure.

V smislu statuta Banovinskega prehranjevalnega zavoda je imenoval ban dr. Natlačen sosvet 10 članov iz vrst potrošnikov, gospodarskih ljudi in strokovnjakov. Za člane je imenoval ban: Kozamernika Viktorja, predsednika Delavske zbornice v Ljubljani, Velkoverha Franca, zavarovalnega potnika v Vrhovcih pri Ljubljani, dr. Bohinjca Joža, ravnatelja OUZD v Ljubljani, Vrankarja Vinka, strokovnega tajnika v Ljubljani, inž. Koširja Vinka, uradnika Pokojninskega zavoda v Ljubljani,

Zemljiča Joška, prokurista v Ljubljani, Smrkolja Albina, trgovca z deželniimi pridelki v Ljubljani, Verbiča Antona, trgovca z mešanim in špecerijskim blagom v Ljubljani, inž. Mucka Antona, tajnika Kmetijske zbornice v Ljubljani in Gabrovska Franca, načelnika ravnatelja Zadružne zveze v Ljubljani;

za namestnike članov pa Kralja Franca, uslužbenca E. C. Ž. na Rudniku pri Ljubljani, Žumra Srečka, strojnega stavca v Ljubljani, Novaka Franca, delavca pivovarne »Union« v Ljubljani, Prezlja Antona, krojača v Ljubljani, Modica Milana, uradnika Pokojninskega zavoda v Ljubljani, Megušarja Staneta, trgovskega nameščenca v Ljubljani, Volka Avgusta, trgovca z deželniimi pridelki v Ljubljani, Olupa Josipa, trgovca s konfekcijskim blagom v Ljubljani, inž. Suhadolca Josipa, tajnika Kmetijske zbornice v Ljubljani in dr. Basaja Josipa, uradnega ravnatelja Zadružne zveze v Ljubljani.

Ustanovitev mestnih preskrbovalnic

Merodajni faktorji so naznanili, da se bodo v svrhu preskrbe mestnega prebivalstva osnovala ne samo aprovizacije občin, temveč tudi aprovizacije posameznih industrijskih podjetij. Sedaj se doznajajo po beograjskih informacijah tele podrobnosti o mestnih aprovizacijah:

Delo na ustanovitvi mestnih aprovizacij je že skoro pri koncu. Sestavljen je že tudi načrt takozvane uredbe in se po načrtu te uredbe mestne aprovizacije ne bodo pečale samo z nabavo živil, temveč tudi z nabavo kuriva za mestno prebivalstvo. Seznam predmetov, ki jih bodo aprovizacije nabavljale, ne bo vsebovan v uredbi, temveč bo to prepuščeno mestnim občinam samim. Ravnateljstvo za prehrano bo lahko seznam predmetov razširilo na druge predmete, n. pr. na premog, lignit itd. Nadzorstvo nad mestnim aprovizacijami bo imelo ravnateljstvo za proučevanje in organizacijo prehrane. To ravnateljstvo bo tudi dajalo posojila aprovizacijam na osnovi doklad in dohodkov in sicer brez navadnih administrativnih procedur. Financiranje aprovizacij bo samostojno izven občinskega proračuna. Potrebna sredstva bodo nove ustanove dobile od občin in ravnateljstva, a organizacijo samo bo uredba predpisovala samo osnove, po katerih bo treba delati, podrobno organizacijo pa naj izvedejo občine s posebnimi pravilniki. V isti uredbi bo tudi določeno obvezno osnivanje industrijskih aprovizacij za vsa podjetja z nad 50 delavci.

V Sloveniji bodo morale imeti obvezne aprovizacije naslednje občine: Ljubljana, Jesenice Kranj, Maribor, Trbovlje, Celje in Škofja Loka.

30 milijonov dolgujejo delodajalci

OKROŽNEMU URADU ZA ZAVAROVANJE DELAVCEV, PO IZKAZU POLLETNE BILANCE

Na seji ravnateljstva Okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Ljubljani, se je obravnavalo finančno stanje. Predložena je bila polletna bilanca, iz katere se more posneti naslednje stanje:

Predpisani dohodki so znašali 29.133.922,81 din. Od teh odpade na predpisane bolniško zavarovalne prispevke din 28.421.862,86, ostalih din 712.059,95 pa se nateka iz naslova povračil, dohodkov lastnih kopalniških naprav, obresti itd. Pod prepisanimi prispevki je razumeti prispevke, ki so bili predpisani za dobo od 1. januarja do 30. junija, toda dejansko takrat še niso bili plačani, temveč se običajno realizirajo šele po preteku 3 in pol mesecev.

Izdatki so dosegli v prvem polletju 1940 din 28.834.049,64. Potemtakem znaša poslovni prebitok din 299.873,17; toda ta prebitok je navidezen in pri nestalnosti rizika zelo neznan. V bilanci ni mogoče vpoštevati vseh računov, ki dejansko spadajo v prvo polletje, ker prihajajo ti računi običajno šele po zaključitvi računskega obdobja. Na podlagi staleža bolnikov so manjkajoči računi ocenjeni z din 550.000, zaradi česar je prvo polletje 1940 dejansko za-

STROKOVNI VESTNIK

OBLAČILNI DELAVCI GIBANJE KROJAŠKIH POMOČNIKOV V CELJU

Maja meseca so krojaški pomočniki v Celju poslali svojim delodajalcem zahteve za 25 odstotno povišanje mezd v sled naraščajoče draginje. Delodajalci so na te zahteve odgovorili z odpovedjo kolektivne pogodbe, sklenjene v oktobru l. 1938. Pomočniki so nato predložili združenju krojačev v Celju nov osnutek kolektivne pogodbe z urnimi mezdami od din 5,50 do din 8. Ker po dveh mezdni razpravi ni prišlo do uspeha, so krojaški pomočniki v soboto, dne 19. oktobra stopili v gibanje. Gibanje je popolno in so pomočniki pripravljeni vztrajati do končne zmage.

MEZDNO GIBANJE KROJAČEV NA JESENICAH

Tudi na Jesenicah tare krojaške pomočnike val draginje. Zato so se organizirali v svoji strokovni organizaciji, katera je združenju krojačev predložila predlog za sklenitev kolektivne pogodbe. Združenje krojačev predlogu ni nasprotovalo in se je dne 22. t. m. sklenila kolektivna pogodba za vse krojaške pomočnike in pomočnice v okraju Radovljica. Mezde se delijo na tri razrede in znašajo za pomočnike od din 4,75 do din 6, za krojaške pomočnice pa od din 4,75 do din 5 na uro. Pogodba stopi v veljavo v ponedeljek, dne 28. oktobra. Dosedaj krojaški pomočniki na Jesenicah niso imeli nikake pogodbe in je vsak mojster plačeval svoje pomočnike različno. Mezde po komadu se bodo izračunale na podlagi celjskega časovnega urnika.

OBČNI ZBOR PODRUŽNICE OBLAČILNIH DELAVCEV V KRANJU

je bil v nedeljo, dne 13. oktobra Izvoljen je bil nov odbor s s. Murnom na čelu. Na občnem zboru so pomočniki sklenili, da predložijo svojim mojstrom zahtevo za sklenitev kolektivne pogodbe. Mezdni sporazum sklenjen med po-

močniki in mojstri leta 1939 ne odgovarja več današnji draginji. Mezde pomočnikov so pod zakonito določeno minimalno mezdo, katera znaša za našo stroko v krajih z nad 5000 prebivalci din 4,75. Predlagale so se mezde v višini din 5,50 do din 6,50 na uro za krojaške pomočnike in din 4,75 do din 5 za krojaške pomočnice. Predlog je bil v sredo, dne 16. t. m. izročen združenju. Krojaški pomočniki v Kranju upajo, da bodo gg. mojstri toliko uvideli, da pomočnikom v sedanji naraščajoči draginji z današnjimi mezdami ni mogoče več izhajati in bodo ugodili našim predlogom za sklenitev kolektivne pogodbe.

MONOPOLCI

V ponedeljek, dne 30. septembra 1940 je bil sestanek tobačnih delavcev za povišanje plač in za odpravo drugih težkih stvari v našem položaju. S sestanka sta bili poslani zopet dve resoluciji: ena g. ministru financ in ena Upravi monopolov.

Resolucija g. ministru financ se glasi:

»Delavke in delavci tobačne tovarne v Ljubljani, zbrani na svojem sestanku dne 30. septembra 1940 prosijo cenjeni naslov, da se vsakakor dovoli vsaj že zdavnaj obljubljeno povišanje plač, ker cene vsakodnevno skačejo, a denar, to so plače, izgubljajo vsak dan na svoji pravi vrednosti.

Ker se, z ozirom na statistiko, ve, da mora pri današnji draginji imeti štiričlanska rodbina najmanj din 2400 mesečnih dohodkov, to se vidi, da nima niti en delavec tukajšnje in tudi ne v ostalih tobačnih tovarnah dovolj sredstev za minimum svojega in svoje družine obstoja.

Zato prosimo, da se najhitreje to težko vprašanje reši, kajti otroci in bodoči državljanji ne vedo in ne vprašajo, da li oče dovolj zasluži ali ne za današnje življenje, ampak hočejo in zahtevajo jesti.

Z odličnim itd.«

Dne 4. oktobra 1940 smo bili brzojavno ob-

ključeno z din 250.126,83 poslovnega primanjkljaja.

Med izdatki je najvišja in najvidnejša postavka — hranarina din 8.196.064,25 ali 28,113% od skupnih dohodkov. Za zdravila je izdal urad din 3.350.840,72 ali 11,50%. Oskrbnine v bolnišnicah so v prvem polletju dosegle din 3.233.944,75 ali 11,10%. Stroški za zdravnike so znašali din 3.072.915,86 ali 10,55%. Porodniške podpore, dajatve in storitve so urad obremenile z din 1.719.232,25 ali 5,89%. Zdravljenje v sanatorijih je znašalo din 1.409.393,25 ali 4,84%; nega in popravila zob din 583.604,73 ali 2%; pogrebne din 224.798,50 — 0,77%; vzdrževanje ambulatorjev din 751.244,69 — 2,58%; laboratorijska kontrola bolnikov din 462.558,73 — 1,59%; odpis za vzdrževanje inventarja din 236.384,88 — 0,81%; stroški samouprave din 40.449,50 — 0,14%; razni stroški din 38.430 — 0,13%. Dotacija skladu za odpis neizterljivih prispevkov je znašala din 710.564,57 ali 2,44%, dotacija skladu za pokritje primanjkljajev pa din 710.546,57 ali 2,44%. Od upravnih stroškov din

4.093.094,39 ali 14,05%, odpade na osebne izdatke — plače nameščencev, doklade itd. din 3.272.659,58 ali 11,23%, na materialne izdatke pa din 820.434,81 ali 2,82%. Med materialnimi izdatki obremenjujejo urad zelo občutno najemnine za poslovne prostore, ki predstavljajo obrestno in amortizacijsko službo investiranih gradbenih stroškov, kar znaša 7% od zazidanih glavnic.

Hranarina je še vedno skoro za 3 točke višja kakor povprečje na področju vse države. S tem v zvezi so višji tudi ostali izdatki, ki so odvisni od staleža bolnikov. V prvem polletju je bilo v staležu delanezmožnih povprečno dnevno 2.406 oseb, porodnic, ki so prejemale dajatve in podpore, pa 343.

Iz imovinskega stanja je razvidno, da znaša zaostanek na neporavnanih prispevkih din 30.202.690,08. To je ogromen znesek, ki pomeni za urad manjkajoča obratna sredstva, katere si mora urad za vzdrževanje likvidnosti od drugih zavarovalnih panog izposojati proti obrestovanju po 6%.

veščeni, da se pristopi k povišanju plač in sicer po din 6 dnevno vsemu delavstvu v tovarni. To sicer še ni dovolj z ozirom na današnje draginjo in zato pa je dolžnost vseh in vsakogar, da se strne v današnjih težkih časih v enotnem mišljenju in to je, da nam je potreben čim boljši kos kruha, da se bomo mogli primerno boriti kot mal narod za velike zahteve današnjega časa — ne pa hujskati med seboj že itak mali slovenski delovni narod k medsebojni borbi, ... Sicer pa, saj vemo, takih ljudi ne bo izučila zgodovina. Le delavec bi bil že lahko toliko pаметen, da bi znal razlikovati med onimi, ki žive od drugih in onimi, ki žive od žuljev svojih rok. — Družnost!

BRIVCI

ČLANSKI SESTANEK V ZNAMENJU MEZDNEGA GIBANJA

Dne 14. t. m. je naša organizacija v Ljubljani sklicala članski sestanek brivsko-frizerskih pomočnikov(nic) v prostorih restavracije »Pri šestici«. Prisotnih je bilo 72 sodruhov in sodružic. Reči moremo torej, da se je zavest naših tovarišev pričela počasi dvigati. Raprave in debate na sestanku so bile živahne in stvarne.

Ob 20.30 uri s. Mihič odpre sestanek s pozdravom vseh, ter pripomni, da ga veseli, ko vidi pred seboj, sicer ne še vse v Ljubljani zaposlene sodruge, toda vendar lepo število. Zlasti je pozdravil, da je bil zastopan s 15 članicami tudi damski pomočniški zbor. — S. Kovač prečita zapisnik zadnjega sestanka, ki se soglasno odobri. Nato poda s. Mihič poročilo o pogajanjih z gg. delodajalci o mezdah in delavskih težnjah. Organizacija SBFPP v Ljubljani se je odzvala pozivu Združenja na skupni sestanek v svrhu rešitve teh brivsko-frizerskih problemov. Sicer je irjicijativa za sporazumno reševanje naših zadev padla od strani pomočniške organizacije, toda dokler še ni bila v veljavi naredba kr. banske uprave o minimalnih mezdah, so gg. delodajalci bili gluhi za zahteve delavstva. Sedaj so pa končno uredili, da smo tudi pomočniki in pomočnice upravičeni sodelovati pri urejevanju stanovskih vprašanj. Samo nikdo ne sme misliti, da se od nas delavcev ne zahtevajo gotove žrtve. Mi brivci smo pač edina stroka, v kateri vlada napitninski sistem, ki je v pre mnogih primerih vzrok sramotno nizkim plačam našega delavstva. In ugotovljeno je, da je edina ovira močnemu in zdravemu razvoju brivsko-frizerske obrti ta preklicana napitnina. Seveda je treba to odpraviti in potem primerno zvišati cene, ter se pred javnostjo oprati z: »zvišali smo cene, ker smo zvišali tudi delavstvu mezde, a odpravili smo napitnino« — s tem je volk sit in koza cela.

Toda pogledimo resnici v oči! Na zadnjem sestanku z gg. mojstri je naš s. Jordan predložil samostojni predlog za odpravo napitnine in uvedbo urne plače: 4—5—6 din na uro po kategorijalnem sistemu. To bi bilo za pomočnika(ico) od učne osvoboditve do 3 leta pomočniške dobe din 4 na uro ali 236 na teden; od 3 let do 7 let pom. dobe din 5 ali 295 na

teden in od 7 let dalje 6 din ali 354 na teden. Napram današnji draginji ne bi to bile baje-slovne plače, bile bi pa boljše kot napitninska miloščina, ki jo prejemo. — Gg. delodajalci so ta predlog usvojili, vendar so na istem sestanku predlagali znižanje teh mezd od 6 na 5.50 in od 5 na 4.50 na uro. Delegacija je, upoštevajoč težkoče svojih mojstrov, pristala še na to znižanje. Toda drugi dan so gg. mojstri na seji pri Združenju ugotovili, da bi brivsko-frizerski pomočniki(ice) ob teh plačah prehitro obogateli in so poslali organizaciji pomočnikov sklep o redukciji dogovorjenih mezd od din 5.50 na din 4.75 in od din 4.50 na din 4.25 na uro.

Čast g. predsedniku Združenja, ki je zastopal stališče, da so že na pogajanjih sklenjene mezde dovolj nizke in mi smo mu za njegovo prizadevanje hvaležni. Toda izigravanje ostalih članov odbora nas navdaja z upravičenim srdom in ostro obsojamo njihov namen. Mi namreč vemo, da gg. mojstri špekulirajo z majhnim številom organiziranih pomočnikov ter hočejo zvišanje cen priversti v sklad z odpravo napitnine na podlagi zakona o minimalnih mezdah. Naj pa vedo: četudi nismo zaenkrat številno močni, poznamo vsa pota do pravičnega spoštovanja zakonskih naredb in je zato tudi od števila članstva odvisno nadaljnje uspešno delo organizacije.

S. Cvenček poda poročilo o reformi članskih prispevkov, s katero se precej znižujejo članske vpisnine, kar naj bi pripomoglo organizaciji do številnejšega članstva. V jedrnatem govoru razvije svoje misli o bodočnosti brivskega in frizerskega osebja in graja najnovejši način izkoriščanja po delodajalcih. Kliče sodruge in sodružice na večjo zavednost in k vpisu v organizacijo ter zaključí svoje poročilo ob burnem aplavzu. Besedo dobi s. Vašl. On obravnava ministrsko naredbo o minimalnih mezdah ter ugotavlja, da nas je banska uredba postavila v najnižjo vrsto to je, din 4 na uro. To bi nam moralo dati pobudo k zavednosti do svojega stanu. Saj nam po strukturi dela in šolski izobrazbi pritika vsaj din 5.50 urne plače in uvrstitev v vrsto kvalificiranih delavcev in ne nekvalificiranih. Mnenja je, da nam je edini spas v močni organizaciji, da s skupno močjo dosežemo izboljšanje življenjskega standarda. Glede odprave napitnine pravi, da je sam proti odpravi, ker nimamo nikakšne garancije, da bi se mezde pri mojtarih izplačevale po pogodbi, zato predlaga glasovanje za odpravo napitnine.

S. Mihič odredi 10 minut odmora in pozove prisotne, da se med odmorom vpišejo v organizacijo. Res se je tekom 10 minut vpisalo ca. 17 novih članov. Po odmoru da s. Mihič predlog s. Vašla na glasovanje. Od 72 prisotnih članov sestanka je glasovalo proti odpravi napitnine 66 sodruhov in 6 sodruhov za odpravo. S. Mihič ugotavlja, da je on in z njimi ves odbor načelno za odpravo napitnine, vendar ne pod pogojem, da se izigra delavstvo, ali to vprašanje se more rešiti samo z lojalnimi partnerji. S. Filipovič izraža svoje zadovoljstvo, ko vidi lepo število udeležencev na sestanku, vabi pa vse prisotne, naj z vstopom v organizacijo podpro odbor ter mu s tem aktom dajo

legitimacijo, da jih v nadaljnih akcijah lahko zastopa. S. Cvenček se zopet oglasi in v novem govoru prikaže splošni položaj organiziranega sveta napram neorganiziranemu. Meni, da je sveta dolžnost vsakega posameznika, da trezno prouči položaj in se zave samega sebe. Ozre se na najnovejši izkoriščevalni sistem vajencev z »nedeljskimi tečaji«. Po najnovejši naredbi smo nekvalificirano delavstvo, a kljub temu smo se morali učiti 3 in pol leta, delati ves ta čas brezplačno svojim mojstrom in obiskovati obrtne šole. Naši mojstri so uvedli za sedanje vajence nedeljski tečaj, za katerega mora vsaki vajenec in vajenka prispevati din 50.— na mesec. To nikakor ni na mestu, ker mojster odgovarja za vajenca in vajenko in je dolžan v svojem obratu dati mu praktično znanje in ne izkoriščati vajenca ali vajenke še ob nedeljah ter iz njih stiskati še teh borih 50 din, ki jih itak on ne plača vajencu ali vajenki, nego jih z napitnino zasluži. Tovariš se še oglasi s predlogom, naj bi organizacija napravila revizijo po obratih, da se prepriča, kako mojstri plačujejo delavstvo. S. Mihič odgovarja, da je to nemogoče izvesti, pač pa je dolžnost slehernega pomočnika, da se oglasi v pisarni organizacije, če ne dobiva plače vsaj po naredbi kr. banske uprave. — Breclj vpada: »Zakaj ste pa vi gospodje v organizaciji, nego da se zanimate za delavstvo?« S. Mihič pojasnjuje, da je odbor jako agilen in dela z idealizmom brezplačno za korist nas vseh, zato obsoja takšne izpade. Predgovornika še ni videl v organizaciji, zato pa tudi takoj vidi, da se o organizacijskih stvareh ne razume. Povdarja, da naj vsak sodrug in sodružica pride v organizacijo, pove svoje težave in točno naj navede, koliko ga ali jo mojster plača. Le za takšnega bo organizacija delala, toda kdor se tega ne bo držal, naj ne čaka pomoči od organizacije. S. Pavešič se oglasi ter referira o najnovejšem prakticanju v Zagrebu, kjer obstojata dve organizaciji: URS in HRS. Sklenjeno je med tema obema forumoma, da se ne sme zaposliti niti eden neorganizirani brivsko-frizerski pomočnik ali delavec sploh. Kadar bomo tudi mi v Ljubljani tako složni, organizirani in močni, bomo dosegli uspehe ker bomo imeli denar in moralno oporo v članstvu.

S. Mihič se zahvaljuje vsem za udeležbo in discipliniranost ter pozove vse, naj se sledečega sestanka zopet polnoštevilno udeleže na istem mestu, to je v istih prostorih restavracije pri »Šestici«, nakar pozdravi vse in zaključí uspeli sestanek.

SPLOŠNA DELAVSKA STROKOVNA ZVEZA VEVČE.

Kakor je bila javnost že informirana, se nahajajo vevški delavci oz. papirničarji že od 1. septembra 1940 dalje v mezdnem gibanju! Na žalost pa moramo povedati, da ta zadeva še sedaj ni rešena, čeprav bo že skoro dva meseca, odkar se je začelo gibanje, draginja pa je kljub zavlačevanju v stalnem porastu in je nihče ne ovira v njenem napredovanju.

Na željo delavstva je bila naprošena oblast dne 1. oktobra 1940, da čimprej skliče porav-

nalno razprto v sporni zadevi. Res se je vršila dne 16. oktobra 1940 prva poravnalna razprava na sreskem načelstvu v Ljubljani, ali je ostala brez uspeha.

Na razpravi so zastopniki delavstva predložili nekoliko izpremenjene predloge zaradi nove uredbe o minimalnih mezdah, ki pa po efektu prvotnih niso presegale. Zastopniki podjetja so do teh predlogov zavzeli odklonilno stališče, češ, da so previsoki ter apelirali na delavske zastopnike, da svoje zahteve prilagodijo sedanjemu stanju draginje, ter s tem ustvarijo podlago za nadaljnje razpravljanje. Zastopniki delavstva so s številkami argumentarično dokazali, da je draginja porasla od 1. maja 1940 dalje za 23,6 odstotkov, kar priznavajo tudi zastopniki podjetja in je zato vsekakor razumljivo, da naj bi se zvišanje mezd gibalo v tej višini, kar pa seveda zastopnikom podjetja ni šlo v račun. Izjavili so, da naj delavstvo izdela tak predlog, o katerem pa bi najprej razpravljali družbeni svet, toda že v naprej povdarjajo, da je izključeno, da bi 23,6 odstotni povišek šel izključno v breme podjetja, zakaj v višjih in srednjih kategorijah pomoč ni potrebna.

No — takšne so želje podjetja. Kadar gre za delitev dobička, takrat se gospodje kaj lahko sporazumejo med seboj, ne da bi sporočili delavstvu resnični čisti dobiček, ali kadar pa gre za razdelitev izgube, takrat pa naj bo delavstvo na prvem mestu. Če gospodje ne poznajo delavstva, kadar se dele dobički, tudi od delavstva ne smejo in ne morejo pričakovati, da bi ono nosilo levji delež izgube.

Delavstvo bo znova izdelalo predloge za povišanje mezd v višini 23,6 odstotkov, za kolikor se je ugotovilo, da je porasla draginja, ter bo na teh predlogih tudi vztrajalo do končne zmage. Plače vevškega delavstva namreč že tudi pred tem draginjskim valom niso dosegale eksistenčnega minimuma. In kako naj sedaj to delavstvo živi in dela? Vodstvo podjetja zahteva vsak dan večjo storitev in posledica tega je večja izguba energije in če nimaš sredstev, da izgubljeno energijo nadomestiš, sledi počasno hiranje, dokler ne nastopi katastrofa. In, če umreš, si rešen; to je najcenejša rešitev v današnji družbi. Ko ostaneš za delo nesposoben, te nihče več ne vidi rad, nihče nima zate prijazne besede, kaj še skorjico kruha?!

Zato je nujno potrebno, da se v mladosti boriš za izboljšanje, za preskrbo sredstev za stara leta. Zato vsi v borbeno organizacijo v te namene, kajti le v organizaciji in skupnosti je moč in zmagaja.

MIZARSKO DELAVSTVO V BORBI ZA ZVIŠANJE PLAČ.

V zadnjem času, ko narašča draginja, so se začeli gibati tudi mizarski pomočniki in to ne samo v Ljubljani, temveč tudi v drugih krajih Slovenije. Zveza lesnih delavcev je stavela na posamezna združenja kakor tudi mojstrom samim zahtevo, po zvišanju plač najmanj za 30 odstotkov. Plače mizarskega delavstva absolutno ne odgovarjajo njihovi stroki, zaradi tega so njihove zahteve tudi upravičene.

Te dni se je vršila uradna razprava za mizarsko delavstvo na Mesnem poglavarstvu v Ptuj. V tem kraju so mezde zelo nizke, tudi ni razvita mizarska obrt. Na prvi poravnalni razpravi se ni dosegel sporazum, temveč se vrši v kratkem ponovna razprava. Delavstvo je odločeno, da brani stavljene zahteve ter nikakor ne popusti od njih. Mojstri pa se krčevito branijo vsakega poviška, češ, da je kraj pasiven. O rezultatu te akcije bomo še poročali.

Tudi o uspehih akcije mizarskega delavstva drugod bomo še poročali.

LESNI DELAVCI

RAKEK.

Lesnemu delavstvu v našem kraju se ponovno obeta velika kriza. Delo na posameznih žagah je reducirano na skrajni minimum, tako da žage v pravem pomenu besede životarijo. Delavstva se polašča obup, ker nima nobenega izgleda na kako drugo zaposlitev in to baš sedaj pred zimo. Draginja narašča iz dneva v dan, zaslužkov ni, tako da se delavstvo vprašuje, kako se bo preživel preko zime.

Različni indeksi cen življenjskih potrebščin izkazujejo velik porast draginje, dočim so se delavske mezde dvignile za malenkost. Iz tega razloga je delavstvo popolnoma upravičeno, da zahteva od svojih poslodavcev prilagoditev mezd na cene življenjskih potrebščin.

Pri našem podjetju, t. j. tt. Žagar Franjo, smo dosegli povišek 50 para na uro, tako da znaša najnižja mezda din 5.— na uro. Razumljivo je, da je to povišanje še mnogo premajhno za eksistenčni obstoj. Zato je naloga delavstva, da se tudi v drugih obratih mezde vsaj izenačijo z mezdami, ki so v navedenemu podjetju. V bližini so pa še druga podjetja, ki plačujejo nižje mezde. To pa iz razloga, ker je v teh podjetjih delavstvo brez organizacije in čaka, da mu bo nekdo drugi mezdo izboljšal. Nekatera podjetja svoje delavstvo plačujejo še pod določbami uredbe o minimalnih mezdah. Te poslodavce bo treba opozoriti na zakonite predpise. Vemo, da je sedaj zastoj v lesni trgovini, ali poslodavci so v zadnjih par letih napravili ogromne dobičke.

Lesno delavstvo čaka torej še težka borba, da si bo priborilo boljše mezde in z njimi večji košček kruha.

RIBNICA NA DOLENJSKEM.

Lesno delavstvo v Ribnici se je pričelo v zadnjem času gibati, ker ga v to silijo težke razmere, v katerih živi. Dolenjska pokrajina je že itak močno zapostavljena ter zaostaja za ostalimi kraji Slovenije. Je sicer bogata na lesu, vendar so pa mezde delavstva na zelo nizki stopnji. Gotovo je, da je temu krivo v veliki meri tudi delavstvo samo. Skozi vsa povojna leta je bilo brez organizacije, nikogar ni bilo, ki bi se za to delavstvo zavzel. Delavsko časopisje v tem kraju ni razširjeno, razen par izjem. V zadnjem času je počelo delavstvo razmišljati o organizaciji ter je sklenilo, da osnuje organizacijo, ki bi vodila borbo za izboljšanje njegovega mizarnega položaja.

V nedeljo, 20. t. m. se je vršil ustanovni občni zbor Zveze lesnih delavcev, ki je bil

zelo dobro posčen. To je znamenje, da se delavstvo želi potom organizacije uveljavljati in zahtevati od poslodajalcev zvišanje mezd ter ureditev delovnih odnošajev.

Ustanovnega občnega zbora se je udeležil centralni tajnik s. Bricelj, ki je v daljšem referatu obrazložil pomen in namen organizacije ter uspehe, ki jih ima organizirano delavstvo. Tudi v Ribnici sami so se takoj od početka pojavili ljudje, ki hočejo nasprotovati organizaciji. Poslodavci že sedaj grozijo, da bodo organizirano delavstvo odpustili. Organizacija bo pokrenila potrebne korake, ter take gospode poslodavce razkrinkala v časopisju. Podružnični odbor, ki se je izvolil, daje jamstvo, da bo organizacija delovala. Razumljivo je, da je tudi s strani delavstva samega mnogo nerazumevanja, vendar pa bo treba potem predavanj in sestankov delavstvo o tem prepričati, da je njegova edina zaščita pot v organizacijo. Občni zbor je potekel v najlepšem redu. Želja delavstva je, da se sedaj v zimskem času priredi več predavanj o obstoječi socialni zakonodaji. V tem pogledu bo poskrbela uprava organizacije ter poslala referente.

KOVINARJI

RUŠE.

Mezdno gibanje v Železarni Pogačnik je delno končano. Na razpravi, ki se je vršila dne 15. oktobra t. l. v pisarni podjetja, je dosežen sporazum glede minimalnih temeljnih plač. Po tem sporazumu bodo imeli odslej profesionisti in kovači od din 6.— do din 8.— urne plače. Pomožni delavci din 5,50 na uro. Vajenci din 2.— do din 3.— na uro. Urediti je še vprašanje akorda in premij. O tem bo razprava sklicana do konca meseca oktobra, poprej bodo pa zaposleni delavci imeli še sestanek, na katerem bodo vprašanje akorda in premij pretresli in dali svoje predloge.

V tej tovarni je vladalo patrijarhalno razmerje med delavci in podjetnikom. Splošne prilike v svetu pa so privedle do prepričanja tako delavce kakor tudi podjetnika, da morajo s takim razmerjem prekiniti ter sistem dela, kakor tudi sistem plačanja delavcev reorganizirati. Potreba je, da delavec ve, kaj bo za svojo storitev prejel, kakor mora tudi podjetnik vedeti, koliko sme od delavca zahtevati. Z eno besedo, razmerje med delavcem in podjetnikom mora biti urejeno potom pogodbe. Tako pogodbo bodo sedaj delavci v tem podjetju koncem tega meseca dobili.

SLOVENSKA BISTRICA.

V tovarni bakra so delavci dobili povišanje draginjskih doklad ter znašajo sedaj din 16.— na šiht. Organizacija narašča, ker se delavstvo zaveda, da njihovi zaupniki brez močne organizacije ne bi bili v stanju zastopati interese delavcev s takim uspehom.

MARIBOR.

Tudi pri nas smo začeli oživljati organizacijo. Imamo sedaj že vidne uspehe, kar nam daje voljo, ker vidimo, da smo na pravi poti. Dolgo časa smo delali brez organizacije, ter smo videli, kako so nas podjetniki izkoriščali. Z našimi plačami smo zaostali daleč za osta-

limi delavci drugih tovarov. V podjetju »Kovina« na Teznu smo izvolili zaupnike na listi SMRJ, ko so pa ti bili izvoljeni, so pa nekateri pobegnili v drugi tabor, ker so računali, da bodo imeli pri podjetniku več osebnih koristi. Delavstvo je s takimi zaupniki nezadovoljno, ter bo izbralo svoje organizacijske zaupnike, da bodo zastopali njegove interese. Ko bo pa prišel čas obračuna, ki bo kmalu, bo pa delavstvo pomedlo, ter s tem pokazalo, da v kovinarskih vrstah ne more nikdo brez posledic delavske zaupnike zlorabiti.

MOSTE.

V tovarni pločevinastih izdelkov »Saturnus« je takoj, ko je bila naredba o minimalnih mezdah objavljena, šbila vsem delavkam izplačana minimalna mezda din 5.50 na uro, za ostale delavce in delavke, ki so pa imeli večjo plačo, so pa pogajanja v teku in bomo, ko bodo zaključena, novo pogodbo objavili.

ZAHVALA.

Vsemu delavstvu v Kemični tovarni Moste, se tem potom najlepše zahvaljujem za zbrani znesek din 345.—, ob priliki moje bolezn. Istočasno se zahvaljujem bivši podružnici SDSZ za poklonjeni mi znesek din 100.—.

S posebnim občutjem sem sprejel oba zneska, ki mi je dovoljna priča, da je organizacija tista sila, ki med delavstvom vrši svoje socialno in kulturno delo in ga veže v enotnost pri delu in izven njega.

Zaupniškemu in organizacijskemu odboru pa posebno priznanje za dosego te sodružne harmonije, ki ima bodočnost pred seboj.

Škarnparle Anton.

RUDARJI

ZVIŠANJE MEZD RUDARJEM PRI TPD.

V torek, dne 15. oktobra t. l. se je vršila v Ljubljani v palači Trboveljske premožokopne družbe mezdna razprava med zastopniki delavstva in zastopniki TPD. v zadevi povišanja mezd rudarjem in apneničarjem vsled porasta draginje.

Po daljši razpravi se je doseglo za I. in II. kategorijo 10 odstotno, za III, IV. in V. kategorijo pa vsled izpremembe uredbe o minimalnih mezdah po 14 do 21 odstotno povišanje mezd. Istotako so se povišale tudi akordne postavke za 10 odstotkov, ker se je s sedanjim sporazumom izpremenil dosednji mezdni sistem, obstoječ iz mezde in draginjske doklade na kosmate zasluzke, v temeljno mezdo in akordne postavke se je prejšnja 25 odstotna draginjska doklada vračunala tako, da znašajo sedaj veljavne temeljne mezde in akordne postavke 35 odstotkov več kakor so znašale prej. Tako da znaša temeljna mezda za rudarje I. kategorije din 56.25, II. din 50.—, III. din 46.—, IV. din 44.— in V. din 34.—; za apneničarje pa I. kategorija din 48.—, II. din 46.—, III. din 44 in IV. din 34.—; za vajnce prvo leto din 13.50, drugo din 20.25 in tretje din 27.—. Vsi ti poviški imajo veljavnost od 1. oktobra t. l. naprej. Izvršila se je tudi revizija gotovih čerk in predvsem čl. 26 kolek-

DELAVCI — DELAVKE!

Ponovno opozarjamo vse delavstvo, da naj takoj naročijo

Delavski žepni koledarček

za leto 1941.

Koledarček je potreben vsakomur. Letos bo zelo pestra vsebina, prav posebno kar se tiče novih predpisov socialno-politične zakonodaje. Delavcem bo koledarček najboljši svetovalec in pripomoček za njihova dnevna vprašanja. Zato ne odlašajte z naročilom.

CENA KOLEDARČKU je din 10.—.

Naroča se pri krajevnih podružnicah ali pa direktno na naslov: STROKOVNA KOMISIJA, LJUBLJANA, poštni predal 290. Pripominjamo, da ga bomo tiskali le toliko, kolikor bo naročil.

STROKOVNA KOMISIJA,
LJUBLJANA.

itivne pogodbe s tem, da se v bodoče vzame za podlago nove mezdne razprave za slučaj izpremembe indeksne številke in ne točke kot doslej.

Zastopnik zveze rudarjev Jugoslavije je bil proti odpravi draginjskih doklad na kosmate zasluzke. Tega pa zastopniki ostalih strok. organizacij niso hoteli uvaževati vsled česar je prišlo do poslabšanja čl. 26 kolektivne pogodbe. Zato bo pač efektivni zasluzek rudarjev v bodočnosti pokazal, kdo je imel prav.

ZAHTEVAMO ČIMPREJŠNJO ODPOMOČ.

Že nad eno leto dni se vleče vprašanje povišanja pokojnin rudarskim vpokojencem. Vršilo se je že mnogo zborovanj, anket in še več posredovanj za odpomoč tem revežem. Ali z malo izjemo povišanja doklad staroupojoencem, kar zdaleka ne zadostuje, se ni nič doseglo. Navsezadnje so se poslali tozadevni predlogi na ministrstvo za šume in rude v Beograd. In to je pa odgovorilo, da spada to v rešitev Glavne bratovske skladišnice in rudarske oblasti v Ljubljani.

Da se to vprašanje čimprej reši, je poslalo vodstvo ZRJ. na Delavsko zbornico vlogo naslednje vsebine:

Delavska zbornica.

Ljubljana.

Na vaše poročilo z dne 14. oktobra t. l. opr. št. 3438-39-39 St. B., da je ministrstvo za rudnike in šume (vrhovno oddeljenje za rudarstvo) v Beogradu izjavilo, da spada rešitev vprašanja povišanja doklad in pokojnin staro in novo upokojencem le v področje tukajšnje Glavne bratovske skladišnice in rudarske oblasti. Vam naročamo, da podvzameste potrebne korake, da se čimprej skliče tozadevna anketa vseh v poštev prihajajočih činitelev, na kateri se naj že enkrat reši to, za prizadete tako važno vprašanje.

Zveza rudarjev Jugoslavije, Zagorje ob Savi, L. Bazelj, t. č. predsednik, J. Arh, t. č. tajnik.

TO SE MORA PREPREČITI

Z izpremembo naredbe o minimalnih mezdah, ki je stopila v veljavo s 1. oktobrom t. l., se določa tudi za ženske delavke v rudarski industriji minimalna mezda din 44 za 8 urni delovnik. To je napravilo hudo kri med pod-

jetniki, ki pravijo, da jim je na podlagi te določbe ženska delovna moč predraga. Pravijo, da bodo te ženske nadomestili z mlajšimi moškimi močmi. Da se to prepreči, ker če bi se to zgodilo, bi zadelo večinoma matere z več otroci, je vodstvo ZRJ poslalo na Delavsko zbornico vlogo naslednje vsebine:

Delavska zbornica

Ljubljana.

Od naših podružnic iz posameznih rudnikov (doslej izven TPD) smo prejeli obvestilo, da se namerava odpustiti vse ženske moči in jih nadomestiti z mladoletnimi moškimi. To se razume, da zaradi izpremembe naredbe o minimalnih mezdah, ki določa tudi za ženske din 44.— za 8 urni delovnik.

Da se ta namera podjetnikov prepreči, Vas naprošamo, da posredujete pri kr. banski upravi, da potrebno ukrene, da ne bodo te ženske postale žrtve izpremembe naredbe o minimalnih mezdah.

Zveza rudarjev Jugoslavije, Zagorje ob Savi, J. Bazelj, t. č. predsednik, J. Arh, t. č. tajnik.

DOPISI

DOBRAVICE V BELI KRAJINI

Tudi pri nas so se pričeli kmetje nekoliko bolj zanimati za šolsko izobrazbo. Letos hodi od nas sedem dijakov v meščansko šolo v Črnomelj, oziroma se vozijo z vlakom. Imamo majhno postajališče Dobravice brez čakalnice. Kje naj naši otroci čakajo na vlak pozimi? Imamo v naši vasi občinskega odbornika, pa ne vemo ali se mu zdi premalo ali se ne spomni na svojo dolžnost, da bi predlagal na občinski seji, naj bi se občina pobrigala za čakalnico na postajališču. Pisec tega članka sem že govoril z višjim direkcijским organom, ki mi je dejal, da železniška uprava ne bo poujvala čakalnice. Dolžnost občine je, da prosi za njo pri železniški upravi. Ravnotako je dolžnost gradaške občine, kolikor spada v njen delokrog, da se zanima za dobro pot iz Krvavčjega vrha in Črešnjevca, o čemer smo že pisali v našem listu, ker bi tudi iz teh krajev radi pošiljali otroke v Črnomelj v meščansko šolo, pa jih ne morejo, ker ni poti. Kaj nam pomaga, če imamo pol ure daleč postajališče Dobravice, če pa nam ni dostopna in moramo hoditi uro in pol v Metliko. Zato javno prosimo vse občinske odbornike, župane, sreskega načelnika, bana in železniško direkcijo v Ljubljani, da se postavi čakalnica na postajališču Dobravice ter naredi pot, da bomo tudi iz Črešnjevca, Krvavčjega vrha, iz Suhorja in Lovnice lahko pošiljali otroke v šolo. Da je premalo potnikov, ne drži, kakor se sliši od železniških organov, češ, da je lotnikov drug k drugemu 60 mesečno. Mi smo šteli potnike štiri mesece in jih je bilo najmanj 51, največ 116 mesečno brez sedmih dijakov. Samo dne 24. septembra 1940 je bilo 61 potnikov. Direkcija naj uvede kupone za postaje Dobravice, Črnomelj, Dobravice—Rosalnice in tako ne bo treba pri vlakom št. 9264 kupovati kart v Gradcu manipulantu, ker bo lahko pri vstopu v Dobravice izdal kupon potniku.